

Dr hab. n. med. Katarzyna Szczeklik
Katedra Stomatologii Zintegrowanej
Instytut Stomatologii
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum
ul. Montelupich 4, 31-155 Kraków

Kraków, dnia 11.07.2025 r.

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

lek. dent. Kacpra Łaganowskiego

**pt. "Ocena potrzeb leczniczych pacjentów na przykładzie uniwersyteckiego ośrodka
specjalistycznego w Poznaniu w latach 2017-2023"**

**na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
w dyscyplinie nauki medyczne**

wykonana na podstawie uchwały nr 99/2025

Kapituły Kolegium Nauk Medycznych

Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu,

z dnia 24 czerwca 2025 roku

i pisma Pana Prof. dr. hab. Przemysława Mitkowskiego,

Przewodniczącego Rady Kolegium Nauk Medycznych z dnia 24 czerwca 2025 r.

Przekazana mi do recenzji rozprawa doktorska lek. dent. Kacpra Łaganowskiego pt. "Ocena potrzeb leczniczych pacjentów na przykładzie uniwersyteckiego ośrodka specjalistycznego w Poznaniu w latach 2017-2023" ma formę spójnego tematycznie zbioru dwóch prac oryginalnych i jednej poglądowej, opublikowanych w 2025 roku w recenzowanych czasopismach naukowych, z których dwie posiadają wskaźnik oddziaływania (Impact Factor - IF) International Dental Journal (IF=3,2) i Journal of Clinical Medicine (IF=3) oraz w Journal of Stomatology (bez IF). Łączny IF publikacji wynosi 6,2, a punktacja MNiSW 260. Doktorant jest pierwszym autorem, co wskazuje na jego wiodącą rolę w realizacji projektów badawczych i opracowaniu artykułów.

Rozprawa pochodzi z Kliniki Stomatologii Zachowawczej i Endodoncji Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, a promotorem Doktoranta jest Pan Dr hab. n. med. Kacper Nijakowski.

W skład rozprawy doktorskiej wchodzi następujące publikacje:

1. Łaganowski K, Ortarzewska M, Czajka-Jakubowska A, Surdacka A, Nijakowski K. Long-term impact of the COVID-19 pandemic on dental care delivery in Poland: a single-center retrospective analysis. *International Dental Journal*. 2025; 75(3): 1544-1553.

Praca oryginalna. Punktacja IF=3,2 MNiSW=100 pkt.

2. Łaganowski K, Ortarzewska M, Cieślik K, Jankowski J, Nijakowski K. Factors Influencing the choice of conservative and surgical procedures in dental patients from Poland: a single-center retrospective analysis. *Journal of Clinical Medicine*. 2025; 14(5): 1508.

Praca oryginalna. Punktacja IF=3,0 MNiSW=140 pkt.

3. Łaganowski K, Majewski J, Nijakowski K. Dental care delivery in the context of the COVID-19 pandemic – a bibliometric analysis and review of emerging trends. *Journal of Stomatology*. 2025; 78(4).

Praca przeglądowa. Punktacja MNiSW=20 pkt.

Rozprawa doktorska ma typowy układ dla tego rodzaju opracowań naukowych i złożona jest z: wykazu stosowanych skrótów, wykazu publikacji stanowiących rozprawę doktorską, informacji o aktywności naukowej Doktoranta, przedmiotu badań i komentarzy z podrozdziałami: wstęp, założenia i cele rozprawy, szczegółowe omówienie trzech prac wchodzących w skład rozprawy doktorskiej z podaniem celu pracy, materiału i metod, uzyskanych wyników i podsumowania. Następnymi rozdziałami są: wnioski z pracy doktorskiej, wykaz piśmiennictwa, streszczenia w języku polskim i angielskim, kopie oryginalnych artykułów tworzących cykl publikacyjny. Na końcu rozprawy załączone zostały oświadczenia współautorów publikacji, którzy określili swój udział w powstaniu pracy z wyrażaniem zgody na wykorzystanie ich w rozprawie doktorskiej, a także kopia oświadczenia Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Przed prezentacją publikacji wchodzących w skład rozprawy doktorskiej, lek. dent. Kacper Łaganowski zamieścił informacje na temat swojej działalności naukowowo-organizacyjnej, na

którą składają się: 1) siedem opublikowanych pełnotekstowych prac naukowych (stan na 10.05.2025 r.), w tym: trzy artykuły w czasopismach polskich i cztery w zagranicznych, z czego trzy posiadają łączny IF 10,814, zaś łączna punktacja MNiSW ww. prac wynosi 535. Ponadto dziesięć streszczeń konferencyjnych, w tym cztery nagrodzone w sesjach ustnych lub plakatowych; 2) działalność w Studenckim Kole Naukowym przy Klinice Stomatologii Zachowawczej i Endodoncji UM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w latach 2018-2022, w tym jako przewodniczący w latach 2019-2021; 3) kierowanie grantem Komisji ds. Studenckich Badań Naukowych pt. „Ocena skuteczności metod podwyższania poposiłkowego pH w jamie ustnej”.

Doktorant poinformował także, że od 2023 roku odbywa szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją. Lek. dent. Kacper Łaganowski dołączył i krótko omówił trzy wybrane publikacje ze swoim autorstwem, które nie wchodzą w skład rozprawy doktorskiej:

1. Nijakowski K, Cieślík K, Łaganowski K, Gruszczyński D, Surdacka A. The impact of the COVID-19 pandemic on the spectrum of performed dental procedures. *Int J Environ Res Public Health*. 2021; 18(7): 3421.
2. Nijakowski K, Gruszczyński D, Łaganowski K, Furmańczyk J, Brożek A, Nowicki M, Formanowicz D, Surdacka A. Salivary morning cortisol as a potential predictor for high academic stress level in dental students: a preliminary study. *Int J Environ Res Public Health*. 2022; 19(5): 3132.
3. Łaganowski K, Nijakowski K. Wyspa kostna w żuchwie. Opis przypadku. *Mag Stom.* 2020; 30(7-8): 24-27.

W kolejnym rozdziale zatytułowanym „Przedmiot badań i komentarz”, na stronach 8-12, lek. dent. Kacper Łaganowski przedstawił wstęp do rozprawy doktorskiej, która była retrospektywną analizą potrzeb terapeutycznych pacjentów stomatologicznych leczonych w uniwersyteckim ośrodku specjalistycznym w Poznaniu w latach 2017–2023.

Lek. dent. Kacper Łaganowski omówił szczegółowo potrzeby lecznicze i zadania zdrowia publicznego z wykorzystaniem zasobów kadrowych, infrastrukturalnych i finansowych. Doktorant pisze, że niewystarczająca higiena jamy ustnej oraz mniejsze zaangażowanie w

działania prozdrowotne zależą często od czynników takich, jak płeć męska, starszy wiek, niższy status społeczno-ekonomiczny, zamieszkiwanie obszarów wiejskich, co może powodować gorszy stan zdrowia jamy ustnej, mniej systematyczne i gorsze nawyki higieniczne oraz rzadsze uczestnictwo w profilaktyce i leczeniu stomatologicznym. Doktorant podkreśla, że jednym z kluczowych wydarzeń ostatnich pięciu lat była pandemia COVID-19, która pogorszyła globalne funkcjonowanie systemów ochrony zdrowia i uwidoczniła istotne niedobory w zasobach sprzętowych, kadrowych, braki w działaniach w sytuacji kryzysowej. W tym okresie Światowa Organizacja Zdrowia, Polskie Towarzystwo Stomatologiczne i Amerykańskie Towarzystwo Stomatologiczne wdrożyły restrykcyjne środki służące ograniczeniu transmisji wirusa SARS-CoV-2 oraz zapewnieniu bezpieczeństwa pacjentów i personelu medycznego.

W dalszej części wstępu, lek. dent. Kacper Łaganowski podkreśla, że pandemia wymusiła znaczne restrykcje sanitarno-epidemiologiczne, czego efektem było zmniejszenie planowych wizyt stomatologicznych, na rzecz interwencji doraźnych. Natomiast po zakończeniu pandemii, nastąpił u pacjentów wzrost problemów zdrowotnych w obrębie jamy ustnej, wynikający z zaniedbań w zakresie opieki stomatologicznej. Z kolei wybuch wojny w Ukrainie oraz napływ ponad 2,3 miliona uchodźców do Polski stworzyły dodatkowe wyzwania związane z koniecznością zapewnienia im opieki medycznej, nadzoru epidemiologicznego, profilaktyki chorób zakaźnych oraz systemów wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.

Przedstawiając powyższe, lek. dent. Kacper Łaganowski wraz z zespołem Kliniki przeprowadził retrospektywną analizę danych z lat 2017–2023 pochodzących z bazy danych Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii i Medycyny Specjalistycznej (UCSiMS) w Poznaniu, z uwzględnieniem pogłębionej oceny rekordów medycznych celem poznania zapotrzebowania pacjentów na konkretne procedury lecznicze w zakresie stomatologii i chirurgii stomatologicznej.

W dalszej części rozprawy doktorskiej (strona 13), lek. dent. Kacper Łaganowski przedstawił założenia i cele rozprawy doktorskiej. I tak zamierzał ocenić potrzeby terapeutyczne pacjentów stomatologicznych UCSiMS w Poznaniu w latach 2017-2023, zakładając, że na zakres wykonywanych zabiegów stomatologicznych będą wpływać czynniki globalne, takie jak pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie oraz czynniki osobnicze (demograficzne, stanu zdrowia jamy ustnej, rokowanie leczenia).

Lek. dent. Kacper Łaganowski postawił sobie za cel: 1) ocenę długoterminowych następstw pandemii COVID-19 w zakresie wybranych zabiegów stomatologii odtwórczej, endodoncji, chirurgii stomatologicznej i radiologii stomatologicznej, 2) ocenę czynników osobniczych, takich jak płeć, wiek, rodzaj leczonego zęba, wpływających na decyzje pacjentów w kontekście procedur zachowawczych i chirurgicznych, a także 3) analizę bibliometryczną głównych trendów wpływu czynników globalnych, jak pandemia COVID-19, na funkcjonowanie systemów opieki stomatologicznej.

W kolejnym rozdziale (str. 13-25) Doktorant omówił szczegółowo prace wchodzące w skład rozprawy doktorskiej.

W pierwszym badaniu zatytułowanym „*Long-term impact of the COVID-19 pandemic on dental care delivery in Poland: a single-center retrospective analysis*” (*International Dental Journal*, 2025) Doktorant przeprowadził analizę retrospektywną wpływu pandemii COVID-19 na zakres i charakter świadczeń stomatologicznych wykonywanych w UCSiMS w Poznaniu, uwzględnił także wpływ inwazji na Ukrainę z napływem uchodźców do Polski, który oddziaływał na działalność poradni stomatologicznych. Przeprowadził analizę dostępności i rodzaje zabiegów stomatologii zachowawczej, endodoncji i chirurgii stomatologicznej na podstawie 342 112 rekordów medycznych pacjentów (dzieci i dorosłych) leczonych przez 7 lat w okresie 2017-2023 w oddziałach ambulatoryjnych: Centralnej Poradni Stomatologicznej, Poradni Stomatologii Zachowawczej i Periodontologii oraz Poradni Chirurgii Stomatologicznej. Doktorant porównał procedury stomatologiczne wykonane przed pandemią, w trakcie pandemii COVID-19 i w okresie popandemicznym, a wyniki badań poddał stosowanej analizie statystycznej.

Wyniki badań lek. dent. Kacper Łaganowski przedstawił w formie opisowej oraz na 3 rycinach (wykresach) i 4 tabelach, a w podsumowaniu stwierdził, że pandemia COVID-19 istotnie wpłynęła na zakres świadczeń stomatologicznych w UCSiMS w Poznaniu. Dominowały procedury stomatologii zachowawczej, szczególnie u kobiet, nad procedurami chirurgicznymi, natomiast w okresie popandemicznym odnotował wzrost liczby interwencji chirurgicznych. Doktorant uważa, że czynniki ekonomiczne, jak wzrost kosztów usług komercyjnych, wpłynęły na zmniejszenie odpłatnych procedur z zakresu stomatologii odtwórczej i endodoncji, przy równoczesnym wzroście świadczeń nieodpłatnych w okresie popandemicznym, zaś wybuch wojny w Ukrainie i napływ do Polski uchodźców zwiększył zapotrzebowanie na leczenie, w tym

stomatologiczne. Tak więc, badania Doktoranta mogą wskazywać na fakt, iż kryzys zdrowotny w okresie pandemii COVID-19 ujawnił problemy opieki stomatologicznej, sugerując potrzebę dalszych badań.

Celem drugiej publikacji pt. *"Factors Influencing the choice of conservative and surgical procedures in dental patients from Poland: a single-center retrospective analysis"* opublikowanej w *Journal of Clinical Medicine*, była retrospektywna analiza wpływu niektórych czynników, jak płeć i wiek, na wybór określonych procedur stomatologicznych w zakresie stomatologii zachowawczej, endodoncji oraz chirurgii stomatologicznej, a także ocena zależności pomiędzy rodzajem świadczonych usług stomatologicznych a leczeniem konkretnych grup zębowych oraz zakresem interwencji zabiegowej. W tej pracy lek. dent. Kacper Łaganowski analizował 182 654 rekordów medycznych pacjentów UCSiMS w Poznaniu leczonych ambulatoryjnie (jak w powyższej publikacji), w okresie pandemii COVID-19, a wyniki badań poddał stosowanej analizie statystycznej.

Wyniki badań lek. dent. Kacper Łaganowski przedstawił w formie opisowej oraz na 6 tabelach 2 rycinach (wykresach) i stwierdził, że jego badania potwierdziły doniesienia z piśmiennictwa, iż kobiety oraz młodszy pacjenci częściej korzystają z stomatologicznych świadczeń profilaktycznych oraz procedur stomatologii odtwórczej, a mężczyźni częściej z zabiegów chirurgicznych i interwencji endodontycznych związanym z bólem zębów. Doktorant wykazał, że wraz z wiekiem pacjenta wzrasta częstość zabiegów chirurgicznych, a maleje z zakresu stomatologii zachowawczej. Doktorant stwierdził, że najczęściej wykonywane były zabiegi stomatologii zachowawczej, głównie odbudowy jedno- oraz dwupowierzchniowe zębów szczęki, a wśród procedur chirurgicznych dominowały ekstrakcje chirurgiczne w porównaniu do prostych ekstrakcji, najczęściej dotyczące zębów trzonowych żuchwy. Podsumowując swoje badania lek. dent. Kacper Łaganowski sugeruje potrzebę ukierunkowanych działań mających na celu podniesienie świadomości oraz poprawę stanu zdrowia jamy ustnej pacjentów, w szczególności mężczyzn i osób starszych, którzy rzadziej podejmują profilaktykę stomatologiczną i leczenie zachowawcze. Doktorant postuluje zwiększenie promowania leczenia zachowawczego i rozszerzenia dostępu do gwarantowanych usług stomatologicznych celem zapewnienia właściwej opieki stomatologicznej dla wszystkich grup społeczno-ekonomicznych.

W trzeciej publikacji przeglądowej pt "Dental care delivery in the context of the COVID-19 pandemic – a bibliometric analysis and review of emerging trends", która była opublikowana w Journal of Stomatology, lek. dent. Kacper Łaganowski przedstawił główne trendy w piśmiennictwie światowym dotyczące wpływu pandemii COVID-19 na funkcjonowanie systemu opieki stomatologicznej, na podstawie analizy bibliometrycznej 90 rekordów pochodzących z bazy danych Web of Science. Doktorant w dyskusji zwrócił uwagę na trzy główne tematyczne trendy wynikające z analizowanego piśmiennictwa: 1) wpływ pandemii COVID-19 na system opieki stomatologicznej, 2) wpływ pandemii na aspekty psychologiczne u personelu i pacjentów oraz 3) protokoły bezpieczeństwa i dostosowanie procedur stomatologicznych spowodowanych restrykcjami związanymi z pandemią. W podsumowaniu doktorant zauważył, że pandemia COVID-19 doprowadziła do istotnych zmian w świadczeniu usług, organizacji pracy oraz zachowaniach pacjentów. Okres ten charakteryzował się ograniczonym dostępem do planowych i profilaktycznych świadczeń stomatologicznych, przy jednoczesnym skoncentrowaniu się na doraźnym leczeniu bólu i stanów nagłych. Środowisko stomatologiczne na całym świecie wykazało się pewną odpornością i zdolnością adaptacyjną, wdrażając procedury bezpieczeństwa mające na celu ograniczenie transmisji wirusa SARS-CoV-2. Na podstawie analizy piśmiennictwa, Doktorant wskazuje na konieczność wdrażania opartych na dowodach strategii kontroli zakażeń, systemowego wsparcia psychologicznego oraz mechanizmów zapewniających dostępność do usług stomatologicznych, a doświadczenia z okresu pandemii powinny być wykorzystane do opracowania rozwiązań i strategii przygotowawczych na przyszłe kryzysy zdrowia publicznego.

Z przeprowadzonych badań lek. dent. Kacper Łaganowski wyciągnął następujące wnioski (cytat): 1) w okresie po pierwszej fali pandemii COVID-19 odnotował gwałtowny wzrost liczby pacjentów korzystających z opieki stomatologicznej, jednak powrót do poziomu sprzed pandemii przebiegał stopniowo i rozciągnięty był w czasie, 2) w analizowanym okresie (2017-2023) obserwował zwiększenie procedur stomatologii zachowawczej finansowanych ze środków publicznych, któremu towarzyszył istotny wzrost liczby zabiegów chirurgicznych w okresie popandemicznym, 3) wśród kobiet, szczególnie młodszych, obserwował wyraźną tendencję do częstszego wyboru zabiegów z zakresu stomatologii odtwórczej, podczas gdy mężczyźni po 50. roku życia stanowili największą grupę pacjentów poddawanych zabiegom chirurgicznym, 4) zabiegi endodontyczne najczęściej dotyczyły mężczyzn w wieku 18–30 lat i były skoncentrowane

na górnych zębach przednich oraz przedtrzonowych, 5) ekstrakcje zębów trzonowych, zwłaszcza w żuchwie, stanowiły najczęściej wykonywane procedury chirurgiczne, 6) w świetle analizy piśmiennictwa pandemia COVID-19 wpłynęła na organizację i zakres opieki stomatologicznej, wywołała istotne obciążenia psychiczne u pacjentów i personelu medycznego oraz wymusiła wdrożenie nowych protokołów bezpieczeństwa w praktyce klinicznej.

Kolejnym rozdziałem rozprawy doktorskiej jest piśmiennictwo, które obejmuje 40 pozycji, głównie zagranicznych. Następnie Doktorant przedstawił krótkie streszczenia w języku polskim i angielskim oraz kopie trzech artykułów tworzących cykl publikacyjny. Doktorant zamieścił oświadczenia jedenastu współautorów prac oraz kopię oświadczenia Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, informującą, że badanie naukowe nie nosi cech eksperymentu medycznego i nie podlega opiniowaniu Komisji Bioetycznej.

Oceniając pracę doktorską należy podkreślić, że badania lek. dent. Kacpra Łaganowskiego mają charakter nowatorski, posiadają niezwykle ważne znaczenie poznawcze, kliniczne, ale także istotne wskazówki aplikacyjne i wynikające z analizy okresu pandemii COVID-19 i napływu osób z Ukrainy, sugestie dotyczące dalszych udoskonalień i organizacji opieki zdrowotnej w zakresie stomatologii w czasie kryzysowym. Badania mogą wskazywać dalszy kierunek badań nad udoskonaleniami prognostyczno-terapeutycznych zabiegów stomatologicznych w trudnych okresach znacznie obciążających system opieki zdrowotnej i służących podejmowaniu właściwych decyzji klinicznych.

Badania lek. dent. Kacpra Łaganowskiego były bardzo dobrze zaplanowane, zastosował odpowiednie metody analizy retrospektywnej danych pochodzących z bardzo licznych (342 112 i 182 654) rekordów medycznych, wyniki opracował przy pomocy stosowanej analizy statystycznej, poprawnie je udokumentował i omówił, wyciągnął wnioski, które odpowiadają na założone cele. W związku z powyższym stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska lek. dent. Kacpra Łaganowskiego w pełni spełnia kryteria tego typu pracy naukowej. Wszystkie trzy publikacje, dwie oryginalne i jedna poglądowa, wchodzące w skład rozprawy zostały uprzednio już pozytywnie zrecenzowane przez niezależne zespoły redakcyjne, co podkreśla wartość tych prac i czyni je ogólnie dostępnymi, prace Doktoranta ukazały się bowiem w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym.

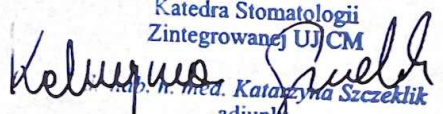

Po szczegółowym zapoznaniu się z przedstawioną do recenzji rozprawą doktorską lek. dent. Kacpra Łaganowskiego pragnę zwrócić uwagę, iż jej tytuł „Ocena potrzeb leczniczych pacjentów na przykładzie uniwersyteckiego ośrodka specjalistycznego w Poznaniu w latach 2017-2023” nie wskazuje na rodzaj potrzeb leczniczych, a sugeruje badania nad ogólnymi potrzebami terapeutycznymi, podczas gdy Doktorant skupił się *de facto* na badaniach z zakresu problematyki stomatologicznej. Poza tym nie zgłaszam innych uwag formalnych i merytorycznych. Zgłaszana uwaga nie umniejsza wartości recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Wniosek końcowy: lek. dent. Kacper Łaganowski w swojej rozprawie doktorskiej, stanowiącej cykl trzech opublikowanych uprzednio prac naukowych, w tym dwóch oryginalnych i jednej pogładowej, a więc już recenzowanych przez redakcje czasopism, których łączny Impact Factor wynosi 6,2, a punktacja MNiSW 260, jasno przedstawił założenia oraz cel pracy, zastosował metody badawcze adekwatne do tematyki, a badania przeprowadził na bardzo licznej grupie rekordów pacjentów ambulatoryjnych poradni stomatologicznych. Uzyskane wyniki zostały starannie przeanalizowane z uwzględnieniem aktualnego piśmiennictwa. Co szczególnie warte podkreślenia, badania Doktoranta mają charakter nowatorski i posiadają istotne znaczenie kliniczne oraz aplikacyjne.

W podsumowaniu stwierdzam, że Rozprawa doktorska lek. dent. Kacpra Łaganowskiego spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668) i wnioskuję do Kapituły Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu o dopuszczenie lek. dent. Kacpra Łaganowskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kraków, 11.07.2025 r.
data sporządzenia recenzji

Katedra Stomatologii
Zintegrowanej UJCM

Katarzyna Szczepińska
adiunkt
podpis recenzenta